

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm Vnic. Olim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

TITVLVS V.

DE LITIS CONTESTATIONE.

Post libellum datum ab actore, vel etiam vicissim receptum, (si Reus eum reconuenire velit) datis si opus sit, dilationibus seu induciis, sequitur litis contestatio, de quâ hoc & seq. tit. agitur.

CAPITVLVM VNIC.

Olim.

PARAPHRASIS.

Inter Episcopum Nouiensem & Capitulum Ecclesiæ S. Quintini controuersia erat super quibusdam causis. Iudices receptis positionibus Actoris & responsionibus Rei, causam ad Sedem Apostolicam miserunt, constitutis Romæ vtriusque partis procuratoribus; Gregorius IX. respondit acta præcedentia irrita esse, eò quod litis contestatio facta non sit, siquidem ea non per positiones & responsiones, sed per positionem in iudicio propositam, atque aduersæ partis responsionem fieri debet.

SUMMARIUM.

1. Absque litis contestatione iudicium ordinarium subsistere non potest; potest autem summarium.
2. Consistit litis contestatio in petitione actoris coram iudice facta, & opposita responsione Rei animo contendendi.
3. Contestatio partes per mutuum consensum in ordine ad hoc iudicium obligat, & habet vim cuiusdam veluti contractus.
4. Effectus contestationis huius.
5. Differt litis contestatio à positionibus, ac responsionibus, quæ post eam fieri debent.
6. Quid positio?
7. Quid articuli?

8. Discrimen positionum & articulorum plerumque in praxi non obseruatur, sed libellus articulatus post litis contestationem, & præstitum iuramentum de calumnia (in summario iudicio statim initio litis) ab actore offerri solet.

9. In summario iudicio unâ cum positionibus facti etiam jus ac titulus agendi, ipsaque petitio annecti potest.

10. Circa incidentem causam statim positiones fieri debent ante litis contestationem.

11. In iudicijs summarijs, isque lenibus, petitiones ac positiones, & vicissim responsiones Rei verbo fieri possunt, redigente Notario in acta.

12. Iudex ex officio procedens per inquisitionem loco positorum tradit Reo capitula, super quibus infamatus aut suspectus est, ut ad ea respondeat.

NOT. I. Absque litis contestatione iudicium ordinarium subsistere non potest, seu non præmissa litis contestatione reliquus processus irritus est; in summarijs autem iudicijs non requiritur litis contestatio, cum ne libelli oblatio requiratur. Clem. sæpe. de verb. significatione.

NOTANDVM. II. Litis contestatio consistit in petitione actoris coram iudice factâ, & oppositâ responsione Rei animo contendendi, vti etiam habetur in c. penult. & videre est in gl. hic. verb. responsione, apud Marant. de ord. iudicario. part. 6. memb. 10. & Legistas in l. vn. & adiunctis authenticis. cit. hoc tit.

Pro pleno intellectu aduerte, postquam actor libellum & actionem suam in iudicio edidit, isque libellus Reo citato exhibitus fuit; conceditur ei tempus ad deliberandum, & exceptiones si velit dilatorias, aut declinatorias opponendum:

eo tempore transacto, comparere debet coram iudice, & nisi cedere, seu petitioni actoris satisfacere paratus sit, litem contestari eâ formâ, vt actor vel interrogâte iudice, vel per seipsum, narrata & petita in libello repetat, ac vicissim reus respondeat vera non esse, aut se non credere vera, prout narrantur, aut prout in libello petitur, & ita censetur facta contestatio litis, quæ ided sic dicta est, quia vtriusque partis coram iudice præsentis simul factam testationem continet.

Corollarium. Litis contestatio partes per mutuum consensum in ordine ad hoc iudicium obligat, habetque vim cuiusdam veluti contractûs secundum gl. magnam. Ex quo plures effectus sequuntur. I. Quod iudex post litis contestationem recusari non possit nisi ex noua superueniente causâ. II. Post litis contestationem libellus mutari non potest iuxta ea, quæ dixi in c. 1. de mutuis petitiis. III. Procurator post litis contestationem reuocari non potest absque causâ rationabili, cum dominus litis effectus sit. c. 2. De procuratoribus in sexto. IV. Si pars litigans post litis contestationem contumaciter se absente, proceditur ad definitiuam sententiam, vt apparebit tit. seq. V. Post litis contestationem iuramentum calumniæ præstare recusans, habetur pro confesso, vt infra dicitur de iuramento calumniæ.

NOTANDVM III. Litis contestatio differt à positionibus ac responsionibus, quæ post litis contestationem fieri debent.

Pro maiore intellectu aduerte prius, quid sit positio, & quid articulus. Positio est breuis asseueratio alicui facti, super quâ petitur ab aduersario responderi. Inuenta sunt positiones, vt actor releuetur ab onere probationis secundum gl. magnam in c. De confessis, nam in litis contestatione reus generatim contradicit intentioni actoris, negans verum esse, quod in libello narratum & petitum est, sed vt specialiùs appareat, quidnam actor probare debeat, ided libellum per partes disponit, & reo offert. Sunt itaque positiones veluti partes materiales libelli; differunt autem tum à libello, tum à litis contestatione; quia positiones nullam

petitionem continent, sed nudas assertiones factorum, quæ censentur esse confessiones actoris, vt dicitur in tit. de confessis, & debet operam dare actor, vt positiones afferat claras, breues, ad rem pertinentes, seu intentioni suæ subseruientes, alioquin ea reiciet iudex seu ex officio, seu petente aduersario, vt videre est in gl. cit. c. 1. apud Durandum lib. 2. speculi. p. 2. tit. de positionibus. §. 7. & 10. Gail. lib. 1. obseruat. 81. In dubio tamen, num ad causam pertinentes sint positiones, seu vt trum iuuent actorem, si probatæ fuerint, iudex eas admittere debet, sicut hoc ipsum dixi in c. Dilecti 6. de iudiciis. Multo magis cauendum est actori, vt positiones non sint contrariæ intentioni eius, v. g. si agens rei vindicatione ponat se in possessione esse. c. Examinata. 15. de iudicijs.

Articuli aliud non sunt, quàm eæ positiones, quæ reus conuenit negat; postquam enim is respondit ad positiones, singulas confitendo, aut negando: acceptatis confessis, si ex iis solis intentionem suam obtinere actor non possit, positiones negatas denudò offert iudici, vt appareat super quibus testes, & aliæ probationes adducendæ sint. Verumtamen hoc discrimen positionum atque articulorum plerumque in praxi non obseruatur, sed ob velociorem litium expeditionem, ne plures dilationes dare necesse sit, libellus articulatus, qui & articuli seu positiones probatoriales vulgò appellantur, post litis contestationem & præstitum iuramentum de calumniâ (vel in causis summarijs statim in initio litis) ab actore offerri solent, vt si Titius hæres Sempronii ab intestato, actione vniuersali seu petitione hæreditatis agat contra Caium, qui pro hærede possidet, cum hæres non sit, ita formabit articulos. Primò ponit actor verum esse, & probare vult, quod Sempronius absque hæredibus necessarijs seu legitimis decesserit. Secundò ponit verum, quod ipse actor frater Sempronii germanus existat, adeoque proximus consanguineus. Tertiò verum ponit, quod Caius bona, quæ Sempronius vsque ad vitæ exitum possederat, occuparit

rit & adhuc possideat, tanquam hæres ipsius sit.

Et sic vides, quòd positiones seu articuli ea, quæ facti sunt, comprehendant, non quæ juris, quippe quod iudici notum est, nec probari debet. Attamen jus singulare vel consuetudinarium cùm in facto consistat, & sæpe ignotum sit, juxta *c. 1. De constitut. in 6.* poni potest vt articulus probatorius, v. g. pono verum, Ordini nostro tale priuilegium competere, aut talem in prouinciâ consuetudinem vigere, vt masculi exclusis fœminis succedant.

9 Præterea si summario iudicio agatur, v. g. in causis beneficialibus tunc vnâ cum positionibus facti etiam ius ac titulum agendi, ipsamque petitionem annecti nihil impedit. Exemplum: si Titius à Papâ impetrauit beneficium curatum, quod de iure vacauit per adeptionem alterius, ita contra Caium possessorem coram delegato, seu executore sedis Apostolicæ format articulos probatorias. Primò pono verum, quòd Caius beneficium curatum seu parochiam Ecclesiæ S. Mariæ canonicè obtinuerit, & possessionem eius nactus sit. Secundò pono verum, quòd idem Caius in alio similiter curato beneficio videlicet Ecclesiæ S. Nicolai se inuestiri fecerit. Tertio pono verum, cùm Caius nullam dispensationem pontificiam exhibere possit, prius eius curatum beneficium ipso iure vacasse. Denique dico narrata alia in Breui Apostolico vera esse, & me quatenus opus erit, probare paratum, vt quòd sim clericus Presbyter nullo Canonico impedimento irretitus &c.

10 His pauca addenda sunt. Primum. Licet positiones & articuli probatorias circa causam principalem fieri debeant post litem contestationem, tamen circa incidètem, v. g. si reus exceptionem dilatoriam opponat, vt quòd actor excommunicatus sit, statim positiones fieri debent, vt datis responsionibus ab aduersario appareat, an & quatenus exceptio probanda sit, nec ne, vt monet *gl. in c. 1. De confis. in 6. & ibi gl.* magna, vbi regulam affert, quando cunq; probatio facienda est, positiones fieri possunt ad releuandâ probationem.

Secundum in iudiciis summaris iis que le- 11
uibus petitiones ac positiones & vicissim re-
sponiones Rei verbo fieri possunt, redigente
notario in acta, quòd si tunc partes in causâ
concludant, & nihil probandum restet, quòd
negatum sit, statim sententiam proferet ju-
dex, alioquin articuli formabuntur proba-
toriales, super quibus datâ competente dila-
tione, probatio recipienda sit, v. g. testes
producendi. Sed & in causis ordinariis ju-
dex etiam ante litem contestationem, imò
quandoque ante libelli oblationem ad acto-
ris instantiam interrogationes præparatorias
format juxta *tit. ff. De interrogat. ait juncta
gl. in rubr. & c. Penult. de juramento calumniae.
& tradit Tancredus. de ordine iudiciario, cap.
vlt.* vt si actor aliquem conuenire volens rei
vendicatione, roget eum interrogari, num
possideat; interrogatus respondere cogitur,
adeò, vt si possidere se neget, & actor eum
mendacii conuincat, statim possessio ipsi au-
feratur, seruato iure petitorio iudicio expe-
riendi, ita vt ex possidente & reo fiat actor,
l. vlt. ff. De rei vend. & docet gl. cit. c. penult.
titulum tamen possessionis suæ possessor or-
dinarie edicere non tenetur, *l. Cogi, 11. c.
De hereditatis petit.* aut si ex lege 12. tabula-
rum agere volens querat, vtrum quadrupes
quæ pauperiem seu damnum intulit, ipsius
sit, respondere tenetur *l. Si quis. 7. ff. De in-
terrogat.* sed & post litem contestatam, si æ-
quitas postulat, vt pars alterutra interroge-
tur ad instantiam alterius, iudex interroga-
tionem formabit, *l. Vbi cunq; 21. ff. eodem. &
docet gl. cit. c. penult. verb. interrogatiombus.*

Tertium. Si iudices contra aliquem pro- 12
cedant ex officio per inquisitionem, tum lo-
co positionum seu articulorum tradunt illi
capitula, super quibus infamatus aut suspen-
sus est, vt ad ea respondeat, sicuti videre li-
cet in *c. Qualiter. 24. de accusat. vers. de-
bet. & apud Marantam. dist. 6. memb. 10. a-
rt. 4. n. 2.*

CAPITVLVM I. Eodem Titulo in Sexto.

PARAPHRASIS.

Exceptiones peremptoriæ seu quæuis defen-
siones